

Första tolkutbildningen och första teckenspråkstolken

Under 1950- och 60-talet bedrev Sveriges Dövas Riksförbund, SDR, intressepolitiskt arbete med stora framgångar. När förbundet stod inför en ekonomisk kris 1966 knöts kontakter med riksdagsledamot Sven Mellqvist som engagerade sig och öppnade nya vägar för det fortsatta intressepolitiska arbetet. Det märktes då ett stort behov av teckenspråkstolkar som, utöver vardagssituationer, klarade av att tolka möten mellan döva och myndigheter samt politiker.

Den 15 mars 1967 uppvaktade SDR den statliga handikapputredningen och lyfte behovet av teckenspråkstolkar. Ett år senare, under 1968, kom fri tolkservice som innebar att landstingen erbjöd kostnadsfri tolkservice till alla döva i Sverige. Genom detta riksdagsbeslut blev det också ett indirekt *“erkännande av teckenspråket som dövas första språk”*.

Folkbildningsbyrån på Skolöverstyrelsen fick då ansvaret för tolkutbildning och beslutade då att lägga utbildningen på Carlborgsons gård i Leksand (idag Västanviks folkhögskola). En värdefull kontakt på folkbildningsbyrån var Barbro Carlsson som fick en stor förståelse för teckenspråkets betydelse. För hennes betydelsefulla insatser fick hon Kruthmedaljen nummer 10 år 1999.

Den första så kallade tolkutbildningen "kurs för kulturtolk för döva" arrangerades den 14 april till 25 maj 1969. Av 40 sökande blev 11 utvalda för en sex veckors lång kurs på Carlborgsons gård, varav två veckor genomfördes i Stockholm. Bland de utvalda fanns Astrid Fredriksson. I samband med denna första tolkkurs bildades yrkesföreningen Sveriges Dövtolkars Förening. Sedan 1983 heter föreningen Sveriges Teckenspråkstolkars Förening, STTF, och är fortfarande idag en viktig samarbetspart för SDR.

Astrid Fredriksson anställdes som Sveriges första socialkonsulent för döva 1967 och blev därmed också en av Sveriges första teckenspråkstolkar. Innan dess ställde hon upp och tolkade för många döva i Dalarna utan ersättning. Hon var en av de tolkar som SDR anlätade mest under 1970- och 80-talet. Hon tolkade ofta ensam, ibland flera timmar eller en hel helg, utan avbytare. År 1999 mottog hon Kruthmedaljen nummer 9 för sina många och betydelsefulla insatser för döva.

SDR har sedan 1960-talet drivit frågor om vikten av teckenspråkstolkar och kvalitativa tolkutbildningar. Förbundet hade under flera decennier inflytande i tolkutbildningen genom så kallade teckenspråkstester. De som genomgått teckenspråkskurser skulle få godkänt på dessa tester innan de fick påbörja sin tolkutbildning.

Idag finns utbildningar för blivande teckenspråkstolkar på några folkhögskolor och Stockholms universitet. Det finns idag, tack vare SDR, också utbildningar för döva som vill vara verksamma som teckenspråkstolkar.

Det här materialet är framtaget inför Sveriges Dövas Riksförbunds, SDR:s, 100-årsjubileum och ingår i en serie av historiska händelser och milstolpar som haft en stor betydelse för SDR och dövrörelsen.

Bildkällor: SDR, Sveriges Dövas Ungdomsförbund och Västanviks folkhögskola. Mer information: www.sdr.org